

קעז. האם מותרה לדבר החמור מותרה לדבר הקל, ומאי נפקא מינה?

לפי המבואר בסוגיא נראה לכאורה שאם התרו על עונש מסוים, כגון סקילה, אפשר שאינו מותרה למיתה קלה, אבל אם התרו בו בסתם, כגון שאמרו לו שחייב מיתה ולא פרשו איזו מיתה. [ודלא כר' יהודה הסובר שצריכים להודיעו באיזו מיתה הוא נהרג] – הוי מותרה לדבר הקל. ואולם יש מפרשים שכוונת הגמרא לומר היות ואפשר לסתום, אזי גם אם פרש את המיתה החמורה – הוי מותרה לקל (ע' בחדושי הר"ן).

ע"ע כתובות לג ובראשונים, אודות מותרה למיתה אם נחשב מותרה למלקות.

דף פא

קעה. מי שנתחייב בשתי מיתות בית דין, באיזו הוא נידון?

מי שנתחייב בשתי מיתות – נידון בחמורה, ואף על פי שנגמר דינו תחילה על הקלה, אין אומרים 'גברא קטילא' הוא ולא יתחייב שוב.

- א. התוס' צדדו לפי תירוץ אחד שאין אפשרות שתתקבל עדות שניה, משום 'עדות שאי אתה יכול להזימה', שהרי באו להרוג 'גברא קטילא', ואי אתה מוצא אלא בעובר בפני בית דין. ולפי תירוץ אחר אין זו עדות שאי אתה יכול להזימה (וכ"ד רבנו תם בספר הישר תשובה פז), כיון שאילו יזמו או יוכחשו הראשונים, הועילה עדותם של האחרונים.
- ב. משמע שנידון בחמורה באותו יום, ואין ממתנינים למחרת כיון שכבר נידון למיתה (עפ"י ספר הישר תשובה פז).

רבי יוסי אומר: נידון באיסור הראשון שחל עליו. ופרשו דעתו משום שאין איסור חל על איסור, כגון הבא על אשת איש שנעשית אחר כך חמותו – אין איסור חמותו חל על אשת איש, הלכך נידון בחנק (וחכמים סוברים, מתוך שחלים עליו איסורים נוספים כשנעשית חמותו, שנאסר בשאר קרובות, חל גם איסור חמותו, משום 'כולל'). שער המלך.

קעו. מתי דנים אדם בהכנסה לכיפה?

העובר עבירה שיש בה עונש מלקות ו'כרת', ושנה באותה עבירה עצמה, והתרו בו – בפעם השלישית או ברביעית [לדעת אבא שאול] אינו לוקה אלא מכניסים אותו לכיפה, ונותנים לו תחילה לחם צר ומים לחץ ושוב מאכילים אותו שעורים עד שכריסו מתבקעת. ונחלקו תנאים האם צריכים להתרות בו על הכנסתו לכיפה, או די בהתראה למלקות ג' פעמים.

וכן הדין לשונה בעבירה ללא מלקות, כגון שלא קיבל ההתראה בפירוש אלא שתק או הרכין ראשו, או בעבירה שיש בה מיתת בית דין – בפעם השלישית [או הרביעית], כונסים אותו לכיפה עד שימות.

- א. הלכה כר"ק שמכניסים אותו בפעם השלישית. ואין צריך להתרותו על ההכנסה לכיפה.
- ב. לפי העולה מן הסוגיא, אפילו לרבי אינו נכנס לכיפה אלא בשלישית ולא בשניה (שו"ת הרשב"א ח"ה רעז).

ההורג את הנפש בעדות המיוחדת, פירוש שהעדים לא ראוהו כאחד (רב), או שלא בהתראה (שמואל), או שהיתה הכחשה בבדיקות העדים ולא בחקירות (אבימי) – נידון בכיפה.

הוא הדין לרוצח באומדנא ברורה ללא ראית עדים ממש (אחרונים).
 [יש עוד הכנסה לכיפה – ברוצח שלא נגמר דינו, שנתערב בין רוצחים – לדברי רבי יהודה (כדלעיל עט:)].

דפים פא – פב

קעז. א. הגונב כלי שרת, מה ענשו?

ב. הבעל ארמית – מה עונשו?

ג. המקלל בקוסם, מה ענינו ומה ענשו?

א. הגונב את הקסוה, כלומר כלי שרת (כמו קשות הנסך. רב יהודה) – קנאים פוגעים בו. (ורמזו מולא יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו).

נחלקו הראשונים האם יש בדבר לאו גמור ללקות עליו, או שמא אין זה אלא רמז בעלמא.

ב. הבעל ארמית בפרהסיא – קנאין פוגעים בו, ודוקא בשעת מעשה ממש, אבל אם פרש – ההורגו נהרג. ואין ב"ד מורים לקנאי לעשות כן אם בא לשאול, אלא שאם עשה הריהו מן המשובחין (רמב"ם. יש אומרים: דוקא אם התרה בו קודם לכן ולא פרש (ראב"ד איסורי ביאה יב; חו"מ תכה, ד). [אם נהפך הבעל והרגו לזה הבא להורגו – אין נהרג עליו, שהרי רודף הוא].

לא הרגוהו קנאים – אין ב"ד ממיתים אותו, אבל דינו פסוק בדברי קבלה בהכרת, ולא יהא לו ער ועונה. יש אומרים שגם בצנעא דינו בכרת. ויש חולקים (ע' בחדושי הר"ן ובפרוש המשנה לרמב"ם; רמב"ן ונמו"י ס"פ בן סורר; ריטב"א ספ"ק דקדושין. וע"ע במובא בספר יד דוד כאן ובשו"ת יביע אומר ח"ה יו"ד י, א, חו"ו חו"מ ג, ג, וח"ה ג, י).

אף בצנעה גזרו על כך חכמים משום נשג"א או נשג"ז (= נדה, שפחה, גויה, אישות / זונה).

א. יש סוברים שבדרך חתנות אסור מדאורייתא בלאו ד'לא תחתן בם'. (רש"י ועוד). ויש חולקים.

ב. כתב הרמב"ם שאין דין 'קנאין פוגעין בו' אמור בבת גר תושב.

ג. שנינו: המקלל בקוסם – קנאים פוגעים בו. ופרש רב יוסף: 'כח קוסם את קוסמו'. חכמים או רבה בר מרי אמרו: 'כחו (לחברו) לו ולקונו ולמקנו (כלפי מעלה אומר כן)'. פירוש, מקלל כלפי מעלה שלא באחד משמות המיוחדים אלא בקוסם (והרמב"ם פירש, בשם עבודה זרה. ולשון 'כח קוסם את קוסמו' כינוי ומשל בעלמא הוא. וע"ע דקדוקי סופרים) – אינו מומת בבית דין אלא קנאים פוגעים בו.

דפים פב – פד

קעח. א. כהן טמא שעובד עבודה במקדש – מה דינו?

ב. אלו עבודות שבמקדש חייבים עליהן משום זרות ומשום 'שאינו רחוק ידיים ורגלים', ואלו עבודות אין חייבים עליהן?

ג. מה דינם של ערל, אונן ויושב לענין עבודה במקדש?

א. כהן ששימש בטומאה – אין אחיו הכהנים מביאים אותו לבית דין אלא פרחי כהונה מוציאים אותו חוץ לעזרה ומפציעים את מוחו בגזירים.